

Pirms gadiem divdesmit jēdziens «dabisks audums» lielākoties apzīmēja vienkārši izstrādājumus no dabiskas šķiedras, piemēram, lina, kokvilnas, zīda vai vilnas. Pirms gadiem desmit reti kurš aizdomājās par šķiedras izcelsmi un tās apstrādes tehnoloģijām. Dabisku materiālu izvēle bija vien kā pirmie protesti pret sintētiskajiem audumiem.

Zane Ruģēna-Bojāre;
autore foto

«Ayurveda» stends. Visu attēlā redzamo audumu krāsošanā izmantotas dabiskas krāsvielas, kas iegūtas no augiem, to saknēm un citiem dabas produktiem.

EKOMODE IEŅEM SAVU VIETU

Dabisko audumu industrijas pārstāvji 1997. gadā Frankfurtē pirmo reizi organizēja izstādi «Ekotex», pēc pāris gadiem to pārdēvēja par «Innatex», un šoruden tajā pulcējās vairāk nekā 260 dalībnieku no 20 pasaules valstīm. Šī mese notiek divas reizes gadā – vasaras un ziemas sezonā – Frankfortes piepilsētas industriālajā rajonā *Hofheim-Wallau*. Jau nākamgad izstādē varēs piedalīties vien tie uzņēmēji, no kuru ražotās produkcijas vismaz 10% būs gatavoti no ekoloģiski sertificētas šķiedras, bet 2015. gadā – 50%!

Zaļās vēsmas prātos un darbos

Videi draudzīga attieksme izstādē bija jūtama jau sākot no uzskodu bāra ar ekoprodotiem un beidzot ar tualeti, kur bija noliktas ziepes bez parabēniem un smaržvielām. Kaut lielākā daļa «Innatex» dalībnieku pašlaik neražo ekoloģiskus produktus, izstādē valdošā atmosfēra liecināja par tuvajām pārmaiņām šajā jomā. Pirmkārt, mesē pulcējās arvien vairāk dabisko, no bioloģiski audzētas šķiedras ražotu audumu lietotāju un izplatītāju. Ne velti visbiežāk lietotie vārdi, ko dzirdēju izstādē, bija: noslēgts aplis, procesu un darbību ķēde, kā arī... «Monsanto». Teju katrs organiskās kokvilnas ražotājs uzvēra šīs biotehnoloģiju firmas lobiju milzīgo ietekmi gan kokvilnas lielražotāju valstīs, gan pašmāju politikā.

Uzņēmums «Lichtschatz» uzskatāms par pirmo uzņēmumu pasaulē, kas attīstīja organiskās kokvilnas ražošanu Turcijā. Tas sākās 1990.

gadā, kad «Lichtschatz» īpašnieks Jurgens Erlenburgs, kurš ir arī kosmētikas ražotāja «Logona» dibinātājs, kopā ar organiskās pārtikas ražotāju uzņēmuma «Rapunzel» īpašnieku devās uz Turciju, lai attīstītu tur katrs savu bioloģiskās saimniekošanas nozari.

Tāpēc nav brīnums, ka, ar organiskās kokvilnas izplatītāja «Lichtschatz» pārstāvi Bernardu Koppenborgu apspriežot kokvilnas tirgus īpatnības, saruna novirzījās pie dažādiem eksistences līmeņiem, kurus pētījis Valdorfa pedagoģijas pamatlicējs Rūdolfs Šteiners, un pie zaļās revolūcijas, kas Vācijā sākās jau septiņdesmito gadu vidū. Tā sauktā zaļā filozofija, ar ko sākotnēji aizrāvās vien nedaudz cilvēku, šo trīsdesmit gadu laikā ir kļuvusi ļoti izplatīta, un nu jau lielākā daļa Vācijas sabiedrības to ir pieņēmusi par savas dzīves modeli. Pētījumi liecina, ka Vācijā vismaz 80% cilvēki domā, ka *organic* agrokultūra ir atbalstāma, un 50% cilvēku regulāri iegādājās preces ar ekosertifikātu.

«Mēs šeit redzam jaunu kustību, jaunus dizainerus, kas strādā ar organiskās izcelsmes audumiem. Tā ir zaļā ideoloģija, nevis tikai modes tendence. Bet pirms tam bija pirmais līmenis – audumi no dabiskas šķiedras. Daži šīs kustības aizsācēji vēl joprojām strādā «pa vecam», proti, piedāvā audumus no dabiskas šķiedras, kaut arī tā nav audzēta ar bioloģiskām metodēm. Viņu tirgus ir stabils, bet neaug, jo

«Slowmo». Gan krekliņš, gan svārki valkājami divos veidos.

viņu vietu aizņem jaunas idejas, jaunas iespējas un arī jauns stils.» Komentējot šodienas situāciju, Bernards Koppenborgs piekrīt, ka pat «zaļās modes» tendencēs hipiju laiki ir beigušies un arvien biežāk organiskas izcelsmes apģērbi, kas atbilst klasiskās modes tendencēm, cilvēki izvēlas valkāt arī ikdienā.

Ekomodes tendences

Pretēji Latvijā nopērkamajām dabisku audumu drēbēm, ārzemēs organiskās kokvilnas apģērbs ir mūsdienīgs un neasociējas tikai ar lina krekliem pasteltoņos. Piemēram, lielākais franču organiskās kokvilnas apģērbi ražotājs «IDEO» piedāvā spilgtus un modernus apģērbus. Spilgtā krāsa gan nav iegūta no augu krāsvielām, tomēr tā nesatur smagos metālus un ir GOTS (*Global Organic Textile Standard*) standartiem atbilstošas. Darboties šajā jomā «IDEO» sāka 2002. gadā pirmie Francijā, un nu jau uzņēmums iekarojis lielu apģērbi tirgus daļu. Lielveikalos gan šī produkcija neesot nopērkama, jo ir mazliet dārgāka par vidusslānim pieņemamo. Kā atzīst firmas pārstāvji, Francijā organisko ražojumu jomā tirgus ir dinamisks un strauji augošs. «Mēs sākam pirmie, bet tagad veikali ir pilni ar dabisku šķiedru apģērbiem. Tāpēc, lai neizkristu no aprites, nepārtraukti jāaug, jānodarbojas ar inovācijām.»

Izstādē bija apskatāmas organisko audumu kolekcijas, kas varētu pretendēt pat uz augstās modes statusu. Piemēram, Berlīnes modes māksliniece Mareika Ulmana (zīmols «FORMAT») piedāvāja apģērbi kolekciju no organiskās kokvilnas un zīda. Tērpu līnijas un asprātīgie locījumi atgādināja Japāņu modes dizaineru iecienīto askētismu. Kā atzina pati māksliniece, viņas klienti lielākoties ir nelielo modes veikaliņu apmeklētāji, un šī mērķauditorija nav «ekofīki», bet gan cilvēki, kas ciena labu kvalitāti, ir spējīgi par to maksāti.

Apģērbs dzīvei

Pirms dažiem gadiem četri vācu jaunieši pameta savas darbavietas un pilnībā mainīja dzīvi, lai piepildītu senlolotu sapni – dabiska

auduma tirdzniecību. Viņi nodibināja uzņēmumu «Ayurvastra Lebenskleidung» jeb apģērbs dzīvei. Un tāds ir arī uzņēmuma piedāvātais produkts – audumi, kas kalpos visu mūžu un nebeidz dzīvi ne pašam, ne citiem. Šis ir vienīgais uzņēmums Eiropā, kas izplata pēc senām ājurvēdas tradīcijām Indijā krāsotus audumus. Tas piešķir audumiem ne tikai absolūti dabiska produkta statusu, bet arī dziednieciskas īpašības un palīdz ādas slimību ārstēšanā. «Ayurvastra» produkcijas klāstā ir atrodams arī *non wailent* zīds un dvieļi, kas balināti saulē ar govju urīna palīdzību. Izrādās, ka govju urīns Indijā plaši tiek izmantots arī zāļu ražošanā un citur.

«Ayurvastra» audumu ražotāji ir laulāts pāris no Indijas; viņi pirms desmit gadiem sāka apzināt un vākt senās zināšanas par audumu krāsošanu pēc ājurvēdas tradīcijām. Tagad šajā ģimenes uzņēmumā strādā 20 darbinieki. «Ayurvastra» Eiropas pārstāvji priecājas, ka viņi visi ir vienā garīgā, karmiskā līmenī ar kopīgu vīziju.

Lēni, bet pamatīgi un ar ticību

Berlīnes modes dizaineri Felīssai Mossai-Krausai un viņas brālim Melhioram jau sen bija skaidrs, ka viņi grib darīt kaut ko tādu, kam paši tic. «Konvencionālais tekstila ražošanas veids mums ir absolūti nepieņemams, tādēļ jau pašā sākumā bija skaidrs, ka organiski audumi ir mūsu ceļš. Pēc laika mēs radījām savu zīmolu «Slowmo», jo mūsu filozofija ir darīt visu palēnām, soli pa solim. Tas sasaucas arī dabas procesu ķēdē, kurā svarīgs ir katrs posms. Mēs augam lēni un esam ilgtspējīgi. Būtiski, lai ir skaidra filozofija, kuru mēģinām popularizēt – ko sevī var ietvert viens auduma gabals, ko vispār vērts viens apģērba gabals.

«Slowmo» produkcijai raksturīgs izteikts funkcionālisms, piemēram, krekliņš, kas valkājams divos veidos, vai jaka, kas valkājama arī uz otru pusi.

Jaunā modes dizainere no Berlīnes ir pārliecināta: «Konvencionālais audumu ražošanas veids vairs nav ilgtspējīgs! Apģērbam ir jāmainās. Domāju, ka 21. gadsimtā modei būs jauni izaicinājumi! Katram ir iespēja mainīt attieksmi pret lietām un izvēlēties ne daudz, ne maz, bet tā, lai pietiek. Tu jau veikalā veic ielu ieguldījumu dabas aizsardzībā, izdarot savu zaļo izvēli!»¹

Franču dizaineru apvienības «IDEO» radītie apģērbi nemaz neatgādina mums ierastos blāvos organiskās kokvilnas apģērbus.